

KIJK EENS MET ANDERE OGEN

Handleiding voor de leerkracht - eerst kijken, dan denken, vragen en doen

Doelgroep Bovenbouw PO en onderbouw VO	Materiaal Situatie 1 t/m 6	Gebruik Digibord of A3-print	Kijktijd 45 seconden
---	--------------------------------------	--	--------------------------------

Waar gaat deze werkvorm over?

Iedere dag zien leerlingen situaties waarvan ze al snel denken te weten wat er gebeurt. Iemand staat alleen. Een paar leerlingen lachen. Iemand loopt weg of reageert anders dan verwacht. Maar wat hebben we werkelijk gezien - en welk verhaal hebben we er zelf van gemaakt?

Kijk eens met andere ogen helpt leerlingen onderscheid maken tussen waarnemen en interpreteren. Ze oefenen om eerst goed te kijken, meerdere verklaringen mogelijk te houden, een vraag te durven stellen en pas daarna te bedenken of en hoe zij kunnen handelen.

De werkvorm gaat nadrukkelijk niet over overal pesten in zien. Soms blijkt er niets aan de hand. Soms maakt een kleine vraag verschil. En soms blijkt dat iemand daadwerkelijk hulp nodig heeft.

Wat oefenen leerlingen?

- feitelijk waarnemen zonder meteen conclusies te trekken;
- onderscheid maken tussen wat zij **zien** en wat zij **denken**;
- een situatie vanuit verschillende perspectieven bekijken;
- belangstelling of bezorgdheid tonen door vragen te stellen;
- respectloos gedrag en grenzen eerder opmerken;
- nadenken over hun eigen rol en mogelijke hulp.

Voorbereiding

Kies **Situatie 1, 2, 3, 4, 5 of 6**. Toon de gekozen afbeelding groot op het digibord, of gebruik de A3-print. Een geprinte plaat kan worden geplastificeerd en later opnieuw worden gebruikt.

Vertel vooraf niet waar leerlingen naar moeten zoeken. Zeg bijvoorbeeld alleen: *"Kijk goed. Probeer zoveel mogelijk te onthouden van wat je ziet."*

Laat de afbeelding **45 seconden** zien. Haal hem daarna weg of maak het digibord leeg. Pas dan begint het gesprek.

De vier stappen

1. KIJK

Wat heb je gezien?

Laat leerlingen eerst alleen vertellen wat zij daadwerkelijk hebben waargenomen. Help ze het verschil ontdekken tussen een feit en een interpretatie. Zegt een leerling bijvoorbeeld: *“Zij werd buitengesloten”*, vraag dan: *“Heb je dat gezien, of denk je dat?”*

Een feitelijke waarneming kan bijvoorbeeld zijn: *“Zij stond alleen.”* Het doel is niet om leerlingen af te remmen, maar om zichtbaar te maken hoe snel ons hoofd een verhaal toevoegt.

2. DENK

Wat zou er aan de hand kunnen zijn?

Nu mogen leerlingen juist wel interpreteren. Vraag eerst wat zij denken dat er gebeurt en daarna: *“Wat zou er óók aan de hand kunnen zijn?”* Laat meerdere verklaringen naast elkaar bestaan. De situaties zijn bewust zo gemaakt dat één beeld verschillende verhalen kan hebben.

3. VRAAG

Hoe kun je erachter komen?

We hoeven niet te blijven raden. Bespreek welke respectvolle vraag iemand zou kunnen stellen. Bijvoorbeeld: *“Ik zag dat je alleen stond. Gaat het?”* of *“Wil je even alleen zijn of zal ik erbij komen?”*

Vragen mag. Een vraag is geen oordeel. Een vraag kan ook betekenen: *ik zie jou*. Als iemand niet wil vertellen wat er is, respecteren we dat - tenzij er reden is om te denken dat iemand niet veilig is.

4. DOE

Wat kun jij doen?

Pas nu denken leerlingen na over handelen. Misschien kun je luisteren, iemand uitnodigen, naast iemand gaan staan, een grens respecteren, later nog eens vragen hoe het gaat of samen hulp vragen. Soms is niets doen ook passend, bijvoorbeeld wanneer iemand aangeeft graag even alleen te willen zijn. Bij onveiligheid, respectloos gedrag of mogelijke pesterijen wordt hulp van een volwassene ingeschakeld.

KIJK → DENK → VRAAG → DOE

Belangrijk tijdens het gesprek

Geef niet te snel een antwoord.

Situatie 1 t/m 6 hebben bewust geen vast verhaal dat leerlingen moeten raden. Vertel achteraf dus liever niet wat er 'echt' gebeurde. Het doel is juist ontdekken dat één waarneming vaak onvoldoende is om zeker te weten wat er speelt.

Vragen die goed werken zijn bijvoorbeeld: *“Welke mogelijkheid had jij eerst niet gezien?”*, *“Wat veranderde er toen je naar de anderen luisterde?”* en *“Wat zou je kunnen vragen voordat je een conclusie trekt?”*

Geen toets en geen goed-of-fout-oefening

Verskillende antwoorden zijn juist waardevol. De kracht zit in het gesprek: leerlingen merken dat mensen dezelfde situatie verschillend kunnen waarnemen en interpreteren.

Wanneer er wél iets aan de hand lijkt

De werkvorm vervangt geen pestprotocol of professionele aanpak. Wanneer uit het gesprek of uit een werkelijke situatie blijkt dat een leerling zich onveilig voelt, dat grenzen worden overschreden of dat er mogelijk sprake is van pesten, volgt de school de eigen afspraken en aanpak.

Werken met Situatie 1 t/m 6

Gebruik in communicatie en in de materialen steeds de vaste benamingen **Situatie 1** tot en met **Situatie 6**. Zo kan in een toelichting, vervolgoefening of klassengesprek eenvoudig naar een specifieke kijkplaat worden verwezen.

Situatie	Vaste gespreksroute
Situatie 1	KIJK → DENK → VRAAG → DOE
Situatie 2	KIJK → DENK → VRAAG → DOE
Situatie 3	KIJK → DENK → VRAAG → DOE
Situatie 4	KIJK → DENK → VRAAG → DOE
Situatie 5	KIJK → DENK → VRAAG → DOE
Situatie 6	KIJK → DENK → VRAAG → DOE

De kern

**Kijken met andere ogen begint niet bij de vraag:
“Wie wordt hier gepest?”**

**Maar bij:
“Wat zie ik eigenlijk?”**

Van daaruit leren leerlingen denken, vragen en bewust handelen.